

Konference tale af Jens Jørgen Nielsen fra Danmark i Strasbourg: De vestlige landes manglende strategi for at undgå atomkrig

Jens Jørgen Nielsen, dansk historiker, forfatter og foredragsholder om Rusland og Ukraine. Han er uddannet i idéhistorie og kommunikation og var Moskva-korrespondent for Politiken i slutningen af 1990'erne. Leder af den Russisk-Danske Dialogorganisation, har tidligere været lektor i kommunikation og kulturforskelle.

Her er en dansk oversættelse af Jens Jørgen Nielsens tale:

Jeg vil starte med en påstand: EU mangler en politisk strategi. Der er en overflod af ord, højrøstet snak og forsikringer om, at EU vil det gode (retssamfund, menneskerettigheder for alle, lovbaseret verdensorden m.m.). Der er også en masse moraliseren og erklæringer om, at EU står for alt det gode sammen med vores atlantiske partnere. Men der mangler en egentlig strategi. Det er blevet endnu mere tydeligt efter krigen i Ukraine. Den todelte verden i det gode og det onde, kombineret med stærke følelser og mangel på konkret viden om den komplekse situation i Ukraine og Rusland, er en uheldig blanding. Den umuliggør forhandlinger og kompromiser og hindrer enhver kontakt med modparten (Rusland), hvilket i sidste ende baner vejen for potentiel gensidig ødelæggelse.

Denne helliggørelse og følelsesladede opfattelse af situationen i Ukraine forhindrer en reel analyse af både den anden parts interesser og ens egne interesser. Derfor er EU politikere, der holder fast i denne måde at forstå og tænke på, ude af stand til at forsvare interesserne hos det folk, de formodes at repræsentere. Ukraine-krisen er et godt eksempel på dette. De fleste EU-lande har i vid udstrækning valgt at rette ind efter USA i spørgsmålet om forholdet til Rusland. De har accepteret alle sanktioner mod Rusland og har også besluttet at levere våben og økonomisk støtte til Ukraine. Men der er en væsentlig forskel mellem USA og EU. USA kan åbent og konkret definere sine interesser. Fra et geopolitisk perspektiv ønsker USA at begrænse Rusland for at sikre, at det ikke bliver en konkurrerende supermagt som Sovjetunionen. USA ønsker også at opretholde tætte bånd mellem EU-landene og sig selv, primært gennem NATO. Hertil kommer, at USA ikke ønsker, at EU-landene udvikler tætte forbindelser med det, de opfatter som rivaler eller modparter som Kina og Iran.

Denne EU-politik er selvdestruktiv. Det er især tydeligt i forbindelse med sanktionerne mod Rusland, som mest har gavnet USA og kun haft en begrænset indvirkning på Rusland. Kunne man ikke have forudset, at sanktioner mod gas og olie ville føre til betydeligt højere priser? Og at det ville påvirke mange europæiske lande negativt, især Tyskland? Prisstigningerne og usikkerheden om forsyningen af energi fra alternative kilder har skabt ustabilitet i den tyske og andre landes industrier. Tyskland gik endda længere ved at lukke sit olieraffineri i byen Schwedt an der Oder og opgive russisk olie gennem Druzhba-olierørledningen. Rørledningen var ikke omfattet af sanktioner, men Tjekkiet, Slovakiet og andre østeuropæiske lande var næsten 100 % afhængige af den. Så Druzhba var undtaget fra sanktionerne. Men Tyskland valgte noget andet. De

gik endnu videre end de fælles sanktioner. Derfor måtte Tyskland ty til at købe LNG-gas og olie fra spotmarkedet. Det mest absurde er, at Tyskland bl.a. købte en masse olie fra Indien, som blev transporteret via klimabelastende supertankere. Hvor fik Indien olien fra? I de fleste tilfælde var det fra Rusland! Hvor er i øvrigt de klimabevidste grønne politikere i denne sag?

Ikke alene har EU-landene sandsynligvis skadet sig selv i langt højere grad, end de har skadet Rusland, som hurtigt har omlagt sin handel til ikke-vestlige lande, men burde politiske og økonomiske analytikere ikke have forudset dette? Rusland er langt fra isoleret; det har stærke relationer i Asien, Mellemøsten, Afrika og Latinamerika. Desuden er mange af disse ikke-vestlige lande ret irriterede på EU (og USA) på grund af deres nedladende holdning til dem. EU har positioneret sig som en vasal for den nuværende amerikanske konfrontationspolitik, hvilket er en ugunstig position. Desuden har sanktionspolitikken skabt uro i den globale økonomi og ramt fattige lande uforholdsmæssigt hårdt mange steder. Derfor har mange af disse lande foreslået konkrete fredsinitiativer i forbindelse med Ukraine-krigen (Kina, Tyrkiet, afrikanske lande osv.).

Det er interessant, at der var flere fredsforhandlinger mellem Rusland og Ukraine. Hviderusland faciliterede en af dem, mens Tyrkiet, Israel og Italien faciliterede andre i begyndelsen af krigen. Endnu mere interessant er det, at Israels tidligere premierminister, Naftali Bennett, som ledede nogle forhandlinger mellem Rusland og Ukraine i foråret 2022, udtalte, at der var et ønske om fred fra både den ukrainske og russiske side. Men dette ønske blev forpurret, især af Storbritannien, USA, EU og overraskende nok Tyskland.

I år blev en interessant analyse med titlen "Avoiding War" udgivet af det anerkendte amerikanske analyseinstitut, RAND Corporation. Den opfordrer til en

helt ny måde at tænke om Ukraine på. Det var ikke forventet. Analysens konklusioner er bl.a.: Omkostningerne og risiciene ved den første politik i forhold til Ukraine og Rusland retfærdiggør ikke afkastet. Der bliver ikke nogen ukrainsk sejr over Rusland. Den nøjagtige placering af grænsen i Ukraine er ikke vigtig for USA's nationale interesser, som det hedder i analysen. Det er vigtigt at bemærke, at RAND Corporation er en analytisk institution og ikke en national administration eller et parlament. Ikke desto mindre har tænketanken betydelig indflydelse i USA, og europæerne kunne helt sikkert lære af denne analyse. Så hvordan bør en ny europæisk politik se ud?

1. Den skal være forankret i virkeligheden og ikke basere sig på absolutistiske og forenkede sort-hvide fortællinger.

2. Den skal være i stand til at definere nationale interesser og være baseret på den ed, som mange politikere aflægger, når de tiltræder et parlament, nemlig at prioritere befolkningens velfærd, herunder økonomi, velfærd og sikkerhed. Dette er kun delvist blevet realiseret i EU indtil videre.

3. EU-landene er nødt til at træde ned fra deres overlegne position og engagere sig i andre civilisationer, herunder dem i Asien, Afrika og Mellemøsten. Den nedladende tilgang til ikke-vestlige lande er til dels et levn fra kolonitiden. Denne arrogance bør erstattes med konkret viden om andre kulturer. I den sammenhæng kunne EU lære meget af samarbejdet inden for BRIKS, hvor der ikke er de samme arrogante holdninger.

4. EU-landene bør forstå, at en betingelsesløs tilslutning til USA's udenrigspolitik er en blindgyde. EU har en grundlæggende interesse i at samarbejde med især Rusland – men også med andre ikke-vestlige lande på lige vilkår.

En europæisk politik i denne retning ville være mere i tråd med Europas vigtige historiske aspekter og bedste traditioner. Den Europæiske Union (EU) har potentialet til at opnå dette, men den skal være opmærksom på to vigtige overvejelser. For det første er medlemslandene i EU i sagens natur forskellige, og de bør have lov til at bevare deres individualitet. At påtvinge ensartethed baseret på ideologiske linjer ville ikke være hensigtsmæssigt. For det andet har andre regioner i verden forskellige historier, kulturer og traditioner, der adskiller sig fra EU's. Det er ikke disse ikke-vestlige landes formål at efterligne EU-landene.

Foto: Schiller Institute, Michelle Rasmussen, can be reproduced with attribution.